

Bölüm 18

GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN BÜYÜK BEŞ MODELİNE GÖRE İNCELENMESİ¹

Deniz KOYUNCUOĞLU²
Mahmut TEKİN³

GİRİŞ

Başarılı girişimci kişiliğinin belirlenmesi, hem kişinin girişimci yetkinlik özelliklerine, hem de kişinin girişimciliğe uygunluğuna, diğer deyişle kişilik özelliklerine bağlıdır (Rathgens, 2012: 21). Girişimcilik özelliklerini etkileyen önemli faktörlerden biri doğuştan gelen ve sonradan edinilen kişilik özellikleridir. Kişilik özelliklerinin girişimcilik sürecinde etkisi ve girişimci kişilik yapısının bilimsel olarak irdelenmesi bu çalışmanın konusudur. Bu kapsamda, kişilik kavramı, girişimci kişilik yapısının bilimsel olarak incelenmesi, girişimciliğin iş kurma sürecinde kişilik özelliğinin önemi, girişimci kişilik özelliğinin belirlenmesinde Büyük Beş Modeli ve tarihsel gelişimi, Büyük Beş Modelinin Dışadönüklük, Nevrotiklik, Öz disiplin, Uyumluluk ve Deneyimlere açıklık boyutları ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1. KİŞİLİK KAVRAMI

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanı anlamaya ve sınıflandırmaya yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Günümüze kadar yapılan çalışmalarda Latince “persona” kelimesinden gelen “kişilik” kavramı, kişinin belirgin özelliklerinin olması, kişinin kendine özgü bir farklılığın olması durumu, diğer bir ifadeyle kişinin “kendine özgü” lüklerinin bir bileşimi olarak tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (TDK) “kişilik” kelimesi, “bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerin bütünü, şahsiyet” olarak tanımlanmaktadır. Bazı araştırmacılar, kişilik kavramını, kişiye özgü ve kalıcı özellikler olarak tanımlarken aynı zamanda genetik olarak gelen huy ve sonradan elde edilmiş karakterin

¹ Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda Prof. Dr. Mahmut TEKİN’in danışmanlığında yürütülmüş olan “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Yetkinliği Üzerinde Etkisi Sürecinde Üniversite Koşullarının Moderatör Rolünün İrdelenmesi” isimli doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

² Dr., Kırklareli Üniversitesi, deniz.bas@klu.edu.tr

³ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Üniversitesi, mahtekin@selcuk.edu.tr

bireysel girişimciliğini destekleyici proje ve çalışmalara ağırlık verilebilir. Öğrencilere burs veren kurum, kuruluş ve kişilerin burs verirken girişimciliği ve bunu destekleyen kişilik özelliklerini rasyonel bir ölçüt olarak dikkate almaları önerilir. Kişilik özellikleri ve girişimcilik yetkinlikler arasındaki ilişkileri derinlemesine incelemeyi amaçlayan nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Akiskal, H. S., Hirschfeld, M. A., & Yerevanian, B. I. (1983). The relationship of personality to affective disorders, *Arch Gen Psychiatry*, 40, 801-810.
2. Allport, G. W., & Odbert, H. S. (1936). Trait-names: A psycho-lexical study, *Psychological Monographs*, 47(1), i-171.
3. Ashton M. C., Lee, K., & Goldberg L. R. (2004). A hierarchical analysis of 1,710 English personality-descriptive adjectives, *Journal of Personality and Social Psychology*, 87, 707-721.
4. Assess, Psychological Assessment Resources (2019). <http://www.assessmentpsychology.com/resources.htm>
5. Baum, J. R. and Locke, E. A. (2004). The relationship of entrepreneurial traits, skill, and motivation to subsequent venture growth, *Journal of applied psychology*, 89(4), 587-598.
6. Bandura, A. (1977). Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change, *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
7. Barrick, M. R., & Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensions and job performance: A meta-analysis, *Personnel Psychology*, 41(1), 1-26.
8. Başol, O., Dursun, S., & Aytaç, S. (2011). Kişiliğin girişimcilik niyeti üzerine etkisi: Üniversiteli gençler üzerine bir uygulama. "İş Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 4(13) , 7-22.
9. Becherer, R., & Maurer, J. (1999). The proactive personality disposition and entrepreneurial behavior among small company presidents, *Journal of Small Business Management*, 37(1), 28-36.
10. Block J. (1995). "A Contrarian view of the five factor approach to personality description", *Psychological Bulletin*, 117, 187-215.
11. Boz, M, Buluk, B, Aydıncaya, G, & Arslantaş, Y . (2016). Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki: Çanakkale Örneği . *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 5(5) , 1-10.
12. Ehrler, J. D. (2005). An Investigation Into The Relation Between Five Factor Model Of Personality And Academic Achivement in Children. Phd Dissertation, The College Of Education Georgia State University, Atlanta Georgia, UMI.
13. Budner, S. (1962). Intolerance of ambiguity as a personality variable, *Journal of Personality*, 30(1), 29-50.
14. Çetin, F., & Varoğlu, A. K. (2009). Özellikler bağlamında girişimcinin beş faktör kişilik örüntüsü, *Savunma Bilimleri Dergisi*, 8(2), 51-66.
15. Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranış*. Ankara: Remzi Kitabevi.
16. Cook, V. D. (2005). An investigation of the construct validity of the big five construct of emotional stability in relation to job performance, job satisfaction an career satisfacion. Phd Dissertation, The University Of Tennessee, Knoxville, UMI.
17. Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
18. Collins, C. J., Hanges, P. J., & Locke, E. A. (2004). The relationship of achievement motivation to entrepreneurial behavior: A meta-analysis, *Human performance*, 17(1), 95-117.
19. Cattell, H. E. P., & Mead, A. D. (2008). The sixteen personality factor questionnaire (16PF). In George J. Boyle, Gerald Matthews, & Donald H. Saklofske (Eds.), *The SAGE handbook of personality theory and assessment. Vol 2: Personality measurement and testing* (pp. 135-159), Thousand Oaks, CA: Sage.

19. Caliendo, M., & Kritikos, A. S. (2011). Searching for the entrepreneurial personality: New evidence and avenues for further research, *Journal of Economic Psychology* 33(2).
20. Cattell, R. B. (1946). *Description and measurement of personality*. World Book Company.
21. Cevallos, A. F. R. (2011). *Der unternehmerische erfolg von gründern aus der arbeitslosigkeit*. Diplomarbeit, Universitat Wien.
22. Clark, L. A., & Watson, D. (2008). Temperament: An organizing paradigm for trait psychology. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (p. 265–286). The Guilford Press.
23. Collins, J. M. & Gleaves, D. H. (1998). Race, job applicants, and the Five-Factor Model of Personality: Implications for Black psychology, industrial/organizational psychology, and the Five-Factor Theory. *Journal of Applied Psychology*, 83(4), 531–544.
24. Deniz, A. ve Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22 (2), 301-330.
25. Doğaner, E. A. (2006). *Yeni Nesil Girişimcilik*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
26. Dunsmore, A. J. (2005). An investigation of the predictive validity of broad and narrow personality traits in relation to academic achievement. Phd Dissertation, The University Of Tennessee, Knoxville: UMI.
27. Eysenck, H. J. (1947). *Dimensions of personality*. Kegan Paul.
28. Fehr, T. (2006). Big Five: Die Fünf grundlegenden Dimensionen der Persönlichkeit und ihre 30 Facetten. In Walter Simon (Ed.), *Persönlichkeitsmodelle und Persönlichkeitstests, 15 Persönlichkeitsmodelle für Personalauswahl, Persönlichkeitsentwicklung, Training und Coaching* (pp. 113-135). Offenbach: GABAL.
29. Gartner, W. (1989). Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 13(4), 47-68.
30. Gerlitz, J. Y., & Schupp, J. (2005). *Zur Erhebung der Big-Five-Basierten Persönlichkeitsmerkmale im Soep*. Research Notes, 2005(4), DIW Berlin Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin.
31. Goldberg, L. R. (1992). The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychological Assessment*, 4(1), 26-42.
32. Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann, W. B., Jr. (2003). A very brief measure of the big five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37, 504-528.
33. Göktaş, P., & Kazaferoğlu, E. (2018). Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 39-63.
34. Gülgöz, S. (2002). Five-Factor Model and NEO-PI-R in Turkey. In Robert R. McCrae, & Jüri Allik (Eds.), *The Five-Factor Model Across Cultures* (pp. 175-196), USA: Kluwer Academic / Plenum Publishers.
35. Gürol, Y. and Atsan, A. (2006). Entrepreneurial characteristics amongst university students: Some insights for entrepreneurship education and training in Turkey, *Education + Training*, 48 (1), 25-38.
36. Hering, T., & Vincenti, A. (2005). *Unternehmensgründung*, München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag.
37. Herzberg, P. Y., & Roth, M. (2014). *Persönlichkeitspsychologie*, Wiesbaden: Springer.
38. Hogan, R. (2007). *Personality and the fate of organizations*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
39. Howard, P. J., & Howard, J. M. (2008). *Führen mit dem Big-Five-Persönlichkeitsmodell. Das Instrument für optimale Zusammenarbeit*, Frankfurt: Campus.
40. John, O. P., Naumann, L. P., & Soto, C. J. (2008). Paradigm Shift to the Integrative Big Five Trait Taxonomy: History Measurement,. In Oliver Peter John, & Richard W. Robins, & Lawrence A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 114-158). New York: The Guilford Press.

41. John O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In Lawrence A. Pervin, & Oliver Peter John (eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 102-138). New York: The Guilford Press.
42. Keller, M. (2016). *Entrepreneurial Personality Traits*. Bachelorarbeit, Universität Koblenz Institute for Management, Koblenz.
43. Klandt, H. (2006). *Gründungsmanagement: Der integrierte unternehmensplan*, München: Oldenbourg.
44. Kocabacak, A. (2011). İnsan kaynakları seçme ve yerleştirme süreci açısından kişilik boyutları ile çalışan performansı ilişkisi: İlaç sektöründe psikoteknik boyutta bir uygulama. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
45. Korunka, C., Kessler, A., Frank, H., & Lueger, M. (2011). Personal characteristics, resources, and environment as predictors of business survival, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83, 1025-1051.
46. Luecke, R. (2008). *Girişimcinin El Kitabı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
47. Minniti, M., Bygrave, W. D., & Autio, E. (2006). *Global entrepreneurship monitör: Executive Report 2005*, London 2006.
48. Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik*, İstanbul: Beta Basın.
49. Marion, T. J., Dunlap, D. R., & Friar, J. H. (2012). The university entrepreneur: A census and survey of attributes and outcomes, *R&D Management*, 42(5), 401-419.
50. Martinez, M. T. (2005). A Correlational Study Between The MMPI-2, PSY-5 And The 16PF Global Factors. Azusa Pacific University, Phd Dissertation, California, UMI.
51. Mc Adams, D. P. (1997). *A conceptual history of personality psychology*, Academic Press.
52. Müller, G. F. (2005). F-DUP. Fragebogen zur Diagnose unternehmerischer Potentiale. In Werner Sarges, & Heinrich Wottawa (Eds.), *Handbuch wirtschaftspsychologischer Testverfahren* (pp. 337-341), Lengerich.
53. Nga, J. K. H., & Shamuganathan, G. (2010). The influence of Personality Traits and Demographic Factors on Social Entrepreneurship Start up Intentions. *Journal of Business Ethics*, 95(2), 259-282.
54. Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: replicated factor structure in peer nomination personality ratings, *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66, 574-583.
55. Pott, O., & Pott, A. (2012). *Entrepreneurship, unternehmensgründung, unternehmerisches Handeln und rechtliche Aspekte*, Heidelberg: Springer.
56. Rammstedt, B. & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 203-212.
57. Rathgens, F. (2012). Eine reflexion der persönlichkeitsmerkmale im kontext des gründungsprozesses. In Werner Fröhlich (Ed.), *Unternehmensgründung und Persönlichkeit* (pp. 21-42). Mering: Rainer Hampp Verlag.
58. Raab, G., & Neuner, M. (2008). Gründungsrelevante persönlichkeitsmerkmale von wirtschaftsstudenten in Deutschland und den USA: Eine vergleichende empirische untersuchung. In Sascha Kraus, & Katherine Gundolf(Eds.), *Stand und Perspektiven der deutschsprachigen Entrepreneurship- und KMU-Forschung* (305-321), Köln: ibidem.
59. Saum-Aldehoff, T. (2007). *Big Five, Sich selbst und andere erkennen*, Düsseldorf: Patmos.
60. Schumpeter, J. A. (1934). *Theory Of Economic Development*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
61. Singh, R., & Rahman, H. (2013). Traits of Successful Entrepreneurs. *International Journal of Scientific Research*, 2(11), 292-294.
62. Stemmler, G., Hagemann, D., Amelang, M., & Spinath, F. M. (2011). *Differentielle Psychologie und Persönlichkeitsforschung* (7. vollständig überarb. Auflage), Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer.

63. Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2000). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
64. Soyşekerci, S. (2011). *Uygulamalar ve Şirket Örnekleriyle Girişimcilik*, İstanbul: Kriter Yayınevi.
65. Seibert, S. E., & Kraimer, M. L. (2001). The Five-Factor Model of personality and career success. *Journal of Vocational Behavior*, 58, 1-21.
66. Schick, H. (2007). *Unternehmensgründung und Nachhaltigkeit*, Schriften zur nachhaltigen Unternehmensentwicklung, München/Metering: Rainer Hampp.
67. Schlages, N. (2016). *Die Big Five und Ihre Auswirkungen auf das Gründungsverhalten* – Eine konzeptionelle Studie, Bachelor Master Publishing, Hamburg.
68. Schmitt, M., & Altstötter-Gleich, C. (2010). *Differentielle Psychologie und Persönlichkeitspsychologie*, Basel: Beltz Verlag.
69. Tatar, A. (2009). Beş faktör kişilik modeline dayalı olarak sporcu kadın ve erkeklerin kişilik profillerinin karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences* 2009, 20(2), 70-79.
70. Tatlıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. Mart 2014, 7(17), 939-971.
71. Tekin, M. (2016). *Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü Girişimcilik*, Yenilenmiş 7. Baskı, Konya: Günay Matbaası.
72. Tiggelaar, B. (2010). Trauemen, Wagen, Tun. Wie Sie den schwierigsten Menschen der Welt managen: sich selbst, Offenbach: GABAL.
73. Tupes, E. C., & Christal, R. E. (1961) *Recurrent personality factors based on trait ratings*.USAF ASD Tech. Rep. No. 61-97, Lackland Airforce Base, TX: US Air Force.
74. Turner, J. E. (2003). Proactive personality and big five as predictors of motivation to learn. Phd Dissertation, Old Dominion University, UMI.
75. Zhao, H., & Seibert, S. E. (2006). The big five personality dimensions and entrepreneurial status: A meta-analytical review. *Journal of Applied Psychology*, 91(2), 259-271.
76. Wirtz, M. A. (2017). *Dorsch – Lexikon der Psychologie* (18. Auflage), Bern: Verlag Hans Huber.
77. Worthman, C. (1998). *Psychology*, New York: USA.
78. Yan, J. (2010) The impact of entrepreneurial personality traits on perception of new venture opportunity. *New England Journal of Entrepreneurship*, 13(2), Article 4.
79. Zimmermann, W. (2014). *Unternehmer sind verrückte, wie unternehmer grenzen überwinden und was manager von ihnen lernen können*. Wiesbaden: Springer.
80. Zuckerman M., Kuhlman D. M., Joireman, J., Teta, P., & Kraft, M. (1993). A comparison of three structural models for personality: The big three, the big five and the alternative five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(4), 757-768.
81. Zukunft der Arbeit (IZA) Bonn ve das Deutsche Institute für Wirtschaftsforschung (DIW) Berlin (2011). Studie: Gründereigenschaften, die zu Erfolg führen können. <https://www.fuer-gruender.de/blog/2011/04/studie-gruendereigenschaften/>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.